

Riigikohus
kantselei@riigikohus.ee

16.07.2025 nr 12-19/25-20/2

Kaspar Kartanas kaebuste edastamine

Edastan Kaspar Kartanase poolt 14.07.2025 ajavahemikus 23.36-23.37 esitatud kolm kaebust:

1. kaebus Vabariigi Valimiskomisjonile selle peale, et riigi valimisteenistus ei teavitanud K. Kartanast koosolekule mitte lubamisest (lisad 1 ja 2 – kaebus ja e-kiri);
2. kaebus Riigikohtule edastamiseks, mis on esitatud selle peale, et Vabariigi Valimiskomisjon ei lubanud K. Kartanast 10.07.2025 veebikoosolekule (lisad 3 ja 4 – kaebus ja e-kiri);
3. kaebus Riigikohtule edastamiseks, mis on esitatud selle peale, et Vabariigi Valimiskomisjon eemaldas K. Kartanase 10.07.2025 koosolekult (lisad 5 ja 6 – kaebus ja e-kiri).

Lisatud Vabariigi Valimiskomisjoni 10.07.2025 koosoleku protokoll (lisa 7).

Olen seisukohal, et need kaebused on olemuslikult seotud. Kuigi esimene neist on vormistatud kaebusena riigi valimisteenistuse tegevusele, on sisuliselt vaidlustatud Vabariigi Valimiskomisjoni tegevust. Riigi valimisteenistus teenindab Vabariigi Valimiskomisjoni elektroonilist istungit ning täidab istungi toimumise ajal koosoleku juhataja korraldusi. Riigi valimisteenistus teavitas koosoleku ajal laekunud osalemissoovist ning Vabariigi Valimiskomisjon otsustas isikut juba alanud koosolekule mitte lubada. Koosoleku juhataja ei andnud korraldust osalemissoovile vastata. Juhul kui Riigikohus on seisukohal, et see kaebus tuleb siiski esmalt läbi vaadata Vabariigi Valimiskomisjoni koosolekul, palume sellest viivitamatult teada anda.

Vabariigi Valimiskomisjon jääb oma 10.07.2025 toimunud koosolekul avaldatud seisukohtade juurde.

Riigi valimisteenistus toimis veebikoosoleku ettevalmistamisel osalejatele jälgimisvõimaluse tagamiseks järgmiselt:

08.07.2025 (ca kell 12.55) avaldati veebilehel valimised.ee uudisnupp koos koosoleku päevakorraga ja viitega, et „Riigi valimisteenistus loob võimaluse elektroonilisel koosolekul osalemise soovist enne koosoleku algust e-posti (info@valimised.ee) teel teada andnud isikutele koosolekut jälgida.“ Sellest hetkest kuni koosoleku alguseni laekus soov koosolekut jälgida 7-lt erinevalt meiliaadressilt. Neist kahes oli märgitud isiku nimi ning nendele aadressidele edastati koosoleku veebilink (Sulev Švilponis ja Koit Pärn). S. Švilponis tuli koosoleku ooteruumi õigel ajal, lubati koosolekuruumi, isik tuvastati ja ta oli kohal koosoleku lõpuni. K. Pärn ooteruumi ei ilmunud, kuid saatis 13.07.2025 teate, et kutse sattus rämpsposti hulka ning seetõttu jäi koosolekul osalemata.

E-posti aadressidele, millelt saadetud koosolekul osalemise soovide puhul ei olnud võimalik tuvastada isiku nime (allkirja märkena, aadressi osa või aadressaadi nime kuva kaudu) saatis riigi valimisteenistus kirja, milles palus teatada osaleda sooviva isiku nime. Kokku oli sellised sooviavaldusi viis:

1. Psyop Subliminal (infovabadus@gmail.com) – allkirjamärke Psyop Subliminal. Vastas kirjale, et nõutud pole ju muud kui oma soovist teada anda, allkirjamärke taas Psyop Subliminal. Linki ei edastatud. Koosoleku ooteruumis selle nimekuvaga isikut ei olnud.
2. Anu Nüümse (nyymse@proton.me) – allkirjamärke Anu Nüümse. Palvele teatada nimi kinnitas, et isiku nimi on Anu Nüümse. Linki ei edastatud. Koosoleku ooteruumis selle nimega olnud isik lubati koosolekuruumi, kus ta ei reageerinud ettepanekule rääkida või näidata enda nägu. Koosoleku juhataja palvele anda e-kirja teel teada, kas koosolekuruumi on kuulda ja näha ning kes ta on, saatis vastuseks märke, „Jälgin koosolekut, kõik on hästi. Anu Nüümse“. Kuna isiku esitlemine ei õnnestunud, ta eemaldati koosolekuruumist.
3. boamaod@gmail.com – esitas soovi allkirjamärkega „VVK koosoleku jälgimisest huvitatud kodanik“. Palvele edastada koosolekul osaleja nimi, ei vastatud. Linki sellele aadressile ei edastatud. Koosolekuruumis osales isik nimega Huvitatud Kodanik, kelle kontomärkusesse oli kantud lisainfona boamaod@gmail.com. Huvitatud Kodanik lubati ruumi, isiku esitlemine ei õnnestunud ja ta eemaldati koosolekuruumist.
4. gafgaf@infoaed.ee – edastas soovi allkirjamärkega Märt. Palvele edastada osaleja ees- ja perekonnanimi, vastas, et link on juba olemas. Lisaks oli seisukohal, et jälgimise võimaluse loomiseks „ei nõua töökord isiku tuvastamist ei eesnime, perekonnanime ega mõlema järgi, vaid üksnes soovi avaldamist. Ilmselt poleks selline tuvastamine avaliku koosoleku passiivse jälgimise tingimusena ka proportsionaalne -- isegi kui teil oleks selleks tehniline võimekus.“ Linki ei edastatud. Koosolekuruumis olnud isik nimekujuga Märt P, kelle kontomärkusesse oli kantud aadress gafgaf@infoaed.ee lubati ruumi. Isiku esitlemine ei õnnestunud ning ta eemaldati ruumist.
5. Ausad Valimised ausadvalimised@infoaed.ee – esitas sooviavalduse MTÜ Ausad Valimised nimel märkimata seda esindavat isikut. Palvele edastada osaleja nimi vastati, et aktiivselt osalema kedagi ei saadeta ning tehnilistel põhjustel nime vajamisel võiks kasutada ühingu nime. Link edastati. Koosoleku ooteruumis oli isik nimega Ausad Valimised, kes lubati koosolekuruumi. MTÜ-d esindava isiku esitlemine ei õnnestunud. Osaleja eemaldati.

Koosoleku ooteruumis oli Luunja vallavanem Aare Anderson, kelle suhtes tegi Luunja valla valimiskomisjon otsuse, mille tõttu Kalle Kulbok riigi valimisteenistuse ning seejärel Vabariigi Valimiskomisjoni poole pöördus. Koosoleku lingi edastas talle eeldatavalt kaebaja, sest riigi valimisteenistusele sooviavaldust ei laekunud. A. Anderson tuvastati ja lubati koosolekuruumi.

Vabariigi Valimiskomisjoni töökorra p 4.3 kohaselt on komisjoni koosolekud avalikud. Reeglina toimub koosolek aadressil Toompea 1, Tallinn. Koosolekul osaleda soovivad isikud lubatakse hoonesse ja koosolekusaali pärast seda, kui nad on ennast esitlenud. Mõnikord on mõistlik korraldada koosolek veebikoosolekuna ning selline võimalus on ette nähtud ka töökorras. Veebikoosolekul osalejatelt eeldatakse samuti enda esitlemist.

Riigikogu valimise seaduse § 19⁴ lg 1 ja 2 kohaselt on igaühel on õigus vaadelda Vabariigi Valimiskomisjoni ja valimiste korraldajate tegevust ja toiminguid. Vaatleja peab enne vaatlemise alustamist end esitlema.

Sõltumata sellest, kas koosoleku jälgijaid käsitleda vaatlejatena või mitte, eeldab Vabariigi Valimiskomisjon neilt ametlikus suhtluses üldtunnustatud käitumisnormidele vastavat käitumist. Küsimise peale tuleb avaldada enda nimi ja veebikoosolekul avada vähemalt korraaks kaamera, koosolekut ei tohi segada ning koosoleku juhataja korraldustele tuleb alluda.

Riigikohtu kriminaalkolleegium on asunud seisukohale, et kohtumenetluse poolte obstruktsionistlik tegevus ei tohi hakata dikteerima kohtumenetluse kulgu ega muuta kohut protsessiosaliste pantvangiks (3-1-1-43-10 p 46). Samad põhimõtted kohalduvad teistelegi menetlustele. Seadusega antud õigusi tuleb kasutada heas usus.

Kaebaja teeb katseid asuda dikteerima Vabariigi Valimiskomisjoni koosolekute kulgu. Koosolekul, kus ta viibis füüsiliselt kohal, palus ta sõna ning saadud selgitustega mitte nõustudes, hakkas vaidlema. Koosolek tuli katkestada ja mh K. Kartanase koosolekuruumist eemaldamiseks kutsus allakirjutanu välja politsei. Nähtuvalt praegu esitatud kaebusest peab ta vajalikuks veebikoosolekul osaleda valenime all ning koosoleku juhataja palveid ja korraldusi lihtsalt eirata. Veebikoosoleku rakendamiseks, mis heas usus käituvate isikute puhul võtab aega loetud minutid, kulub ligikaudu 1/3 koosoleku ajast.

Haldusmenetluse seaduse § 45 lg 4 kohaselt võib istungi juhataja istungilt kõrvaldada isiku, kes ei allu istungi juhataja poolt kindlaksmääratud istungi läbiviimise korrale. Kuna kaebaja istungi juhataja korraldustele ei allunud, polnud tal võimalik Vabariigi Valimiskomisjoni koosolekut jälgida.

Enda nime alt esitas ta avalduse koosoleku jälgimiseks pärast koosoleku algust, kuigi avaldatud teate kohaselt tuli seda teha enne. Koosolek korraldatakse päevakorras olevate küsimuste läbi vaatamiseks ning selle ajal ei ole Vabariigi Valimiskomisjonil ega riigi valimisteenistusel võimalik reaalselt tegeleda kodanike pöördumistega.

Kaebaja väide, mille kohaselt tal lubati 20.06.2025 koosolekul osaleda pseudonüümiga, ei ole päris täpne. Kaspar Kartanas saatis 20.06.2025 kell 13.48, s.o enne koosoleku algust kirja aadressilt „Kaspar Kartanas kaspar.kartanas@gmail.com“: *Tere. Olen Kaspar Kartanas. Kas on vaatlejana võimalik osa võtta Vabariigi Valimiskomisjoni koosolekust 20.06.2025 kell 14 veebis?—Tervitustega Kaspar.* Selle põhjal oli Vabariigi Valimiskomisjonile arusaadav, kes koosolekut jälgima asub.

Vabariigi Valimiskomisjoni hinnangul võib töökord vajada selguse huvides täpsustamist. Küsimusega on otstarbekas asuda tegelema pärast seda, kui Riigikohus on läbi vaadanud koosolekute jälgimise õigust puudutavad kaebused. Lahendites antavate suuniste toel on võimalik töökorda täpsustada selliselt, et koosolekute läbiviimine toimuks vähem vaidlusi põhjustaval viisil ning parimal moel oleks tagatud nii töörahu kui ka osaleda soovivate avalikkuse esindajate õiguste järgimine.

Vabariigi Valimiskomisjon palub jätta K. Kartanase kaebus rahuldamata.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Ingrid Kullerkann
Vabariigi Valimiskomisjoni esimees

Lisad:

1. Kaebus Vabariigi Valimiskomisjonile, teatamata jätmine
2. Vabariigi Valimiskomisjonile kaebuse esitamise e-kiri
3. Kaebus Riigikohtu põhiseaduslikkuse kolleegiumile, veebikoosolekule mitte lubamine
4. Veebikoosolekule mittelubamist puudutava kaebuse esitamise e-kiri
5. Kaebus Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumile, veebikoosolekult eemaldamine
6. Veebikoosolekult eemaldamist puudutava kaebuse esitamise e-kiri
7. Vabariigi Valimiskomisjoni 10.07.2025 koosoleku protokoll